

1

प्रहेलिका:

वृक्षाग्रवासी न च पक्षिराजः त्रिनेत्रधारी न च शूलपाणिः।
त्वग्वस्त्रधारी न च सिद्धयोगी जलं च बिभ्रन्न घटो न मेघः ॥ १ ॥
नरनारीसमुत्पन्ना सा स्त्री देहविवर्जिता।
अमुखी कुरुते शब्दं जातमात्रा विनश्यति ॥ २ ॥
कृष्णमुखी न मार्जारी द्विजिह्वा न च सर्पिणी।
पञ्चभर्त्री न पाञ्चाली यो जानाति सः पण्डितः ॥ ३ ॥
दन्तैर्हीनः शिलाभक्षी निर्जीवो बहुभाषकः।
गुणस्यूतिसमृद्धोऽपि परपादेन गच्छति ॥ ४ ॥
कस्तूरी जायते कस्मात् को हन्ति करिणां कुलम्।
किं कुर्यात् कातरो युद्धे मृगात् सिंहः पलायनम् ॥ ५ ॥

टिप्पणी

वृक्ष-अग्र-वासी वृक्षनी टोय पर रहेनार पक्षिराजः पक्षीओनो राजा, गरुड शूलपाणिः हाथमां त्रिशूल धारण करनार, भगवान् शंकर त्वग्-वस्त्रधारी छाडनां वस्त्र धारण करनार बिभ्रन् धारण करनार देहविवर्जिता देह विनानी जातमात्रा जन्मतानी साथे ज मार्जारी बिलाडी जिह्वा जल पञ्चभर्ती पति शिला पथर पादः पग गुणस्यूतिसमृद्धः अपि दोरीनी सिलाईथी भरपूर डोवा छतां करिणाम् हाथीओनुं कातरः कायर

स्वाध्यायः

1. कौंसमांथी योग्य शब्द पसंद करी प्रश्नोना उत्तर लभो :

- (1) वृक्षाग्रवासी कः अस्ति ? (लेखनी, नारिकेलः)
- (2) का स्त्री देहविवर्जिता अस्ति ? (छोटिका, लेखनी)
- (3) का कृष्णमुखी अस्ति ? (छोटिका, लेखनी)
- (4) कः परपादेन गच्छति ? (नारिकेलः, पादरक्षः)
- (5) कस्तूरी कस्मात् जायते ? (सिंहात्, मृगात्)

2. યોગ્ય જોડકાં જોડો :

ક	ખ
(1) ત્રિનેત્રધારી	(1) છોટિકા
(2) નરનારીસમુત્પન્ના	(2) પાઞ્ચાલી
(3) પઞ્ચભત્રી	(3) પલાયનં કરોતિ
(4) શિલાભક્ષી	(4) નારિકેલ:
(5) કાતર: યુદ્ધે	(5) લેખની
	(6) પાદરક્ષ:

3. નીચેના ઉદાહરણ મુજબ અન્ય શબ્દો બનાવો :

ઉદાહરણ : વૃક્ષવાસી - વનવાસી, ગૃહવાસી, સ્વર્ગવાસી

શૂલપાણિ: - _____, _____, _____
ત્રિનેત્રધારી - _____, _____, _____
શિલાભક્ષી - _____, _____, _____
દન્તહીન: - _____, _____, _____

4. નીચેની પંક્તિઓનું ઉદાહરણમાં દર્શાવ્યા મુજબ અસ્તિ, નાસ્તિનો ઉપયોગ કરી લેખન કરો :

- (1) વૃક્ષાગ્રવાસી ન ચ પક્ષિરાજ: - વૃક્ષાગ્રવાસી અસ્તિ કિન્તુ પક્ષિરાજ: નાસ્તિ।
(2) ત્રિનેત્રધારી ન ચ શૂલપાણિ: - _____
(3) ત્વગ્વસ્ત્રધારી ન ચ સિદ્ધયોગી - _____
(4) કૃષ્ણમુખી ન માર્જારી - _____
(5) દ્વિજિહ્વા ન ચ સર્પિણી - _____
(6) પઞ્ચભત્રી ન પાઞ્ચાલી - _____

5. આવી અન્ય પ્રહેલિકાઓ કે જે તમારા વિસ્તારમાં બોલાતી હોય તે શોધો અને વર્ગમાં કહો.

